

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Archwilio Partneriaethau
Dyddiad y Cyfarfod:	10 Ebrill 2014
Aelod/Swyddog Arweiniol:	Aelod Arweiniol Hamdden, Ieuenctid Twristiaeth a Datblygu Gwledig/Swyddog AHNE
Awdur yr Adroddiad:	Swyddog AHNE
Teitl:	Cyd Bwyllgor Arfaethedig ar gyfer Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy (AHNE)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Yn 2011 fe gadarnhaodd y Gweinidog Amgylchedd, Mr John Griffiths Orchymyn Dynodi AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy. Roedd y gorchymyn hwn yn rhoi cydnabyddiaeth newydd yn genedlaethol ac yn diogelu tirwedd mewn rhannau sylweddol o Siroedd Dinbych a Wrecsam. Yn ddaearyddol mae'r AHNE yn ymestyn o Brestatyn yn y Gogledd i Gastell Y Waun yn y De; mae'n cynnwys y trefi deniadol o Langollen a Chorwen ac yn cwmpasu 390 cilomedr sgwâr o siroedd Wrecsam, Sir y Fflint a Sir Ddinbych. (Map Atodiad 1)

I gydnabod yr ardal estynedig mae Pwyllgor AHNE presennol, y Cyd Bwyllgor Cynghori (CBC) wedi adolygu'r aelodaeth a phenderfynwyd yn gynhwysol i gael aelodaeth gytbwys ar gyfer yr Awdurdodau Lleol (ALI). Gwahoddwyd pob un o'r ALI i yrru 3 aelod o hyn ymlaen i gyfarfodydd Pwyllgor CBC.

Dyma'r Pwyllgor CBC yn cychwyn gydag adolygiad o'i system llywodraethu trwy gyfres o seminarau a phapurau. Yna argymhellodd y Pwyllgor i'r swyddogion yr hoffent weld perthynas gryfach rhwng yr Awdurdodau Lleol a chytunwyd mai Model Cyd bwyllgor oedd y dull gorau o gyflawni'r amcan hwn.

Mae Cadeirydd y CBC a Swyddog AHNE wedi dilyn ar argymhelliad CBC mewn cyfarfod CB fod yr Arweinwyr, Prif Weithredwyr a'r Swyddogion Arweiniol yn penderfynu ar eu safbwyntiau ar gyfer CB, roedd pawb yn gefnogol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Fod y Pwyllgor Archwilio Partneriaethau yn cyflwyno eu sylwadau ynglŷn â llywodraethu, yn bennaf craffu'r trefniadau ar gyfer y Cyd bwyllgor Newydd o fewn Cynghorau Sir Ddinbych, Sir y Fflint a Wrecsam.

Mae'r Cytundeb Cyfreithiol ynghlwm (Atodiad 2) yn diffinio aelodau'r Cyd bwyllgor, pwerau dirprwyol a rolau.

Bydd y Cyd bwyllgor yn cynnwys 6 aelod, dau o bob Awdurdod a bydd y Cyd bwyllgor yn cael eu cefnogi'n llawn gan Bartneriaeth AHNE, Gweithgor Swyddogion a Fforwm Blyneddol.

Prif bŵer Cyd Bwyllgor yw 'rhyddhau'r swyddogaethau dirprwyedig y rheolaeth AHNE.' Prif rôl y CB yw 'gwarchod a gwella harddwch naturiol yr ardal.'

3. Beth yw'r Argymhellion?

Mae'r Pwyllgor yn archwilio, darparu sylwadau ac yn cefnogi trefniadau llywodraethu arfaethedig ar gyfer AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

4. Manylion yr adroddiad.

Nid oes amheuaeth fod AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy yn ymgorffori cyfanswm sylweddol o dir yn ddaearyddol (bron i 39,000 hectar), gydag atyniadau fel Canolfan Beicio Mynydd Llandegla (300,000 o ymwelwyr y flwyddyn) ynghyd ag atyniadau eraill sydd â photensial fel Chwareli Plwm Minera.

Mae AHNE yn rhoi cyfle sylweddol o ran iechyd a lles i gytrefi Glannau Dyfrdwy, Wrecsam, Sir Caer a Glannau Mersi sy'n penderfynu dod i fwynhau tirwedd y AHNE.

Mae newidiadau radical wedi bod i swyddogaeth economaidd y tri Awdurdod yn ystod y 50 mlynedd ddiwethaf. Mae yna leihad wedi bod mewn gweithgynhyrchu trwm, peirianeg a chloddio, ynghyd â mecanwaith a rhesymoli ffermydd a cholled sylweddol mewn cyflogaeth yn yr economi wledig.

Mae hynny'n golygu fod y tri awdurdod yn dibynnu fwyfwy ar dwristiaeth wledig. Bellach mae'r atyniadau twristiaeth sylweddol yng Ngogledd Ddwyrain Cymru i'w cael yn yr AHNE ac mai tirwedd yr AHNE sy'n gwneud pob un mor drawiadol. Mae Parc Gwledig Tŷ Mawr, Rheilffordd Llangollen a Loggerheads yn gyrchfannau allweddol sy'n gweithio mewn harmoni gyda'r AHNE.

Prif fanteision y Cyd Bwyllgor yw:

- **Rhagor o Amlygrwydd i'r AHNE** - mae gan Gyd bwyllgor bŵer dirprwyedig i gefnogi'r dynodiad ac i gyflawni'r Weledigaeth. Mae gan yr AHNE lais ei hun a gall gytuno ar weithredoedd gydag eraill.
- **Gwella eglurder** - mae gan Gyd bwyllgor swyddogaethau, cyfrifoldebau ac atebolrwydd amlwg ar gyfer llywodraethu'r AHNE.
- **Gwella cydlyniad o Weithredoedd AHNE** – mae gan Gyd Bwyllgor awdurdod i weithredu ar draws ffiniau awdurdod lleol.
- **Gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd** - Cyd bwyllgor yw'r pwynt cyswllt unigol ar gyfer materion llywodraethu AHNE. Mae'n ddigon bach i wneud penderfyniadau ac yn ddigon mawr i gael trafodaeth.
- **Strategaeth benodol** – mae gan Gyd Bwyllgor raglen amlwg i drosglwyddo Gweledigaeth AHNE.
- **Arweinyddiaeth â Ffocws** - mae gan Gyd Bwyllgor yr adnoddau i weithredu'r rhaglen AHNE, gydag aelodau etholedig yn canolbwyntio ar ddiben y dynodiad AHNE ac anghenion y dinasyddion a'r defnyddwyr gwasanaeth. Byddent yn trosglwyddo gwasanaeth o safon uchel ac sy'n gost effeithiol.
- **Stiwardiaeth Cyfrifol** – Cyd bwyllgor sy'n atebol; mae'n gyfrifol am adnoddau, yn arbennig am adnoddau pobl eraill.
- **Eiconau** - mae yna agweddau gwerthfawr penodol sy'n ymestyn ar draws mwy nac un Awdurdod. Bydd y Cyd Bwyllgor yn dylanwadu ac yn cyfrannu at y broses o'u rheoli ac maent yn cynnwys: Safle Treftadaeth y Byd - Traphont Ddŵr Pontcysyllte a Chamlas Llangollen, Moel Famau a Thŵr Jiwbilí a Llwybr Cenedlaethol Clawdd Offa.

Er bod y Cyd Bwyllgor yn cael ei weld fel 'arfer da' ar gyfer llywodraethu AHNE; mi fydd y Swyddogion AHNE yn symud ymlaen gyda nifer o agweddau presennol y Cyd Bwyllgor Cynghori sy'n bodoli dros dro.

Bydd y Cyd Bwyllgor yn sefydlu Partneriaeth AHNE yn ei gyfarfod cyntaf; a bydd yr aelodau'n cynnwys nifer o gyrff allanol i gynrychioli cymunedau, perchnogion tir a busnes. Bydd hefyd cynrychiolaeth o bedwar agwedd allweddol o'r Cynllun AHNE, Mynediad a Hamdden, Amgylchedd Naturiol, Amgylchedd Adeiledig a'r Amgylchedd Hanesyddol. Bydd y Bartneriaeth hefyd yn edrych am unigolion sy'n ysbrydoli ac o ganlyniad yn gwneud yr AHNE yn bartneriaeth fwy cynhwysfawr. Er mwyn dangos ymdriniaeth fwy cynhwysfawr i ymgynghoriad bydd yr AHNE yn cynnal Fforwm AHNE yn flynyddol. Bydd gan bob Fforwm thema bynciol. Bydd aelodau Cyngor Sir a Chynghorau Cymuned lle mae eu Ward, neu ran o'u Ward yn rhan o'r AHNE yn cael eu gwahodd ynghyd ag unrhyw gyrff neu unigolion eraill sydd â diddordeb.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- **Economi** - nid oes unrhyw amheuaeth fod economi twristiaeth wledig yn chwarae rôl allweddol mewn Awdurdodau gwledig; mae'r AHNE yn cefnogi'r nod trwy fframwaith y Siarter Twristiaeth Cynaliadwy Europarc a gafodd ei gymeradwyo i'r AHNE yn 2009. Wrth gwrs dim ond i'r AHNE llai o Fryniau Clwyd y mae hwn yn berthnasol. Mae gan y Grŵp busnes a sefydlwyd o'r siarter bellach 120 o aelodau. Mae'r Siarter yn cael ei adnewyddu yn 2014 a bydd angen cymryd i ystyriaeth yr AHNE sydd bellach yn ardal fwy o ran daearyddiaeth. Mae'r cyllido ar gyfer y strategaeth yn ei le. Dros y 5 mlynedd diwethaf mae aelodau o'r Tîm AHNE wedi llwyddo tynnu dros £3,000,000 o gyllid mewn grantiau allanol. Mae'r rhain wedi cynnwys 'Prosiect Canolfan Ragoriaeth Beicio', prosiect datblygu 'Cymunedau a Natur', 'Cerdded gydag Offa' a Phrosiect Treftadaeth y Loteri 'Y Grug a'r Bryngaerau'.
- **Iechyd a Lles** – Caiff yr ymwelwyr a'r trigolion eu hannog i gymryd rhan mewn digwyddiadau awyr agored o addysg cerdded, beicio i ddigwyddiadau iechyd penodol. Yn y dyfodol bydd un agwedd o waith yn canolbwyntio ar brosiect cynhwysiad ar addysg ar gyfer ardaloedd eraill o Ogledd Cymru a'r Gogledd Orllewin.
- **Cymuned** - Yn y blynyddoedd diwethaf mae Llywodraeth Cymru wedi chwarae rhan ganolog mewn cefnogi AHNE trwy eu Cronfa Datblygu Cynaliadwy. Mae hynny'n golygu o leiaf £50,000 y flwyddyn i brosiectau lleol; yn 2013/14 y ffigwr hynny oedd £70,000.

6. Beth fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Sir Ddinbych yw'r Awdurdod Arweiniol ar gyfer yr AHNE fel ag y bu ers Ailstrwythuro Llywodraeth Leol ym 1996. Bydd yn parhau i fod yn Awdurdod Arweiniol ar gyfer y Cyd Bwyllgor; ac o ganlyniad bydd yn darparu'r Swyddogion canlynol ar gyfer y Cyd Bwyllgor: yr Ysgrifennydd a'r Trysorydd. Cynhelir cyfarfodydd y Cyd Bwyllgorau ym mhob Awdurdod yn eu tro; bydd yr Awdurdod a fydd yn cynnal y cyfarfod yn darparu gwasanaeth ysgrifennydd ar gyfer y cyfarfod hynny. Gwasanaethau'r Gyfraith a Democrataidd fydd yn bennaf gyfrifol am y costau hyn.

Bydd Sir Ddinbych yn darparu Llinell Gyllid ar wahân ac yn Adrodd i'r Pwyllgor. Fel gyda holl Gyllidebau Cyd Bwyllgor bydd y gyllideb yn cael ei harchwilio ar wahân. Mae'r rhain yn gostau i Gyllid a Chefn Gwlad.

O ran cyllideb, mae'r cyllid presennol i'w gweld yn y cytundeb cyfreithiol. Dros y bum mlynedd nesaf mi fydd y gyllideb, trwy drafodaeth, yn deg rhwng y tri Awdurdod.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb a gwblhawyd ar gyfer y penderfyniad?

Gweler y ddogfen Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb yn Atodiad 3.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Ymgynghorwyd â Chyd Bwyllgor Bryniau Clwyd a disgwylir i'r CB gael ei sefydlu. Mae'r Arweinwyr ALI, Aelodau Arweiniol, Prif Weithredwyr a'r Swyddogion Arweiniol wedi derbyn cyfarwyddyd. Mae Swyddogion Cyfreithiol o'r tri Awdurdod wedi drafftio Cytundeb Cyfreithiol. Mae ymgynghoriad wedi bod â'r Swyddogion Cyllid ac mae hynny wedi'i gynnwys yn y Cytundeb. Gofynnir i'r tri Cabinet/Gweithredwr neu unrhyw Bwyllgorau eraill i gefnogi'r Cyd Bwyllgor. Mae Cabinet Sir Ddinbych a Wreccsam wedi cefnogi'r cynigion, ac fe ddeallwn fod y cynnig yn cael ei drafod yng Nghabinet nesaf Sir y Fflint.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Bydd y cytundeb yn rhoi gwell cynllun a sefydlogrwydd ariannol i Gyd Bwyllgor AHNE ond ar yr un pryd yn sicrhau cytuno'n flynyddol ar gyllidebau a fydd yn galluogi holl aelodau o'r awdurdodau i ymateb i newidiadau mewn amgylchiadau ariannol. Nid oes unrhyw gostau ychwanegol i GSDd ar y cyfan gan fod y cymorth ariannol, cyfreithiol a gweinyddol ychwanegol yn dod o fewn strwythurau staffio presennol.

10. Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

- **Ariannol** – mae'r risg yn isel, ond rhoddwyd cryn dipyn o amser ac ymdrech gan yr AHNE, Swyddogion Cyfreithiol ac Ariannol y tri awdurdod. Mae'r Pwyllgor AHNE hefyd wedi buddsoddi cyfanswm sylweddol o amser gwirfoddol ar gyfer trafod gwelliant mewn atebolrwydd a llywodraethu.
- **Enw da** – Mae'r swyddogion yn rhagweld cydweithio cadarnach rhwng yr Awdurdodau Lleol, fel ffordd ymlaen i'r AHNE, mewn achosion blaenorol mae hynny wedi bod yn anffurfiol. Mae'r Cyd Bwyllgor yn ffurfioli hyn ac yn dangos fod yr Awdurdodau Lleol yn gallu gweithio ar y cyd mewn modd strwythuredig. Gall aelodau allanol hefyd ddefnyddio'r Cyd Bwyllgor i ariannu prosiectau yng Ngogledd Dwyrain Cymru sydd â ffocws ar AHNE.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae sail Cyfreithiol sefydlu Cyd Bwyllgor yn rhan o Adran 101 (5) Deddf Llywodraeth Leol 1972 a Deddf Llywodraeth Leol 2000, lle y gallai'r Awdurdodau

Lleol ddechrau trefniadau i 'Dirprwyo swyddogaethau ar y cyd gydag un neu fwy o awdurdodau lleol eraill ar ffurf Cyd Bwyllgor'.

Mae Erthygl 6.3.3. (d) yn gosod pwerau Archwilio o ran sicrhau fod lles pobl lleol yn cael ei wella drwy gydweithio.

Swyddog Cyswllt:

Swyddog AHNE

Ffôn: 01352 810614